

DJURVÄN ELLER INTE

Ett väl bevarat minne

"Det är synd om människorna", en ofta återkommande reflektion av Indras dotter i August Strindbergs verk, Ett drömspel (1902).

Man kan med fog ställa sig frågan om det inte är lika synd om människan även idag.

I varje fall gäller det alla de som på olika sätt visar upp sina visitkort som djurens plågoandar inklusive våra skadeskjutande jägare.

Tyvärr möter vi allt för ofta feta rubriker i våra media som på olika sätt beskriver vanvård av våra tamdjur.

Ingen lämnar sin dagliga tidning, eller reser sej från den bekväma tv- fåtöljen utan vämjelse när uppgifter om upprörande djurvanvård förekommit.

Hur kan människan, som ska kallas skapelsens krona, sjunka så djupt under djurens egen natur och värdighet?

De som idag är unga kan i sina funderingar förledas tro att det varit så här illa i alla tider och överallt. Men så har det inte varit, åtminstone inte på många håll under de småskaliga svenska familj jordbrukens tid.

Jag vet av erfarenhet, att det i vår bondekultur funnits många som betraktat och skött sin boskap som familjemedlemmar. Med risk att bli betraktad som vakendrömmare, vill

jag med några rader beskriva min egen erfarenhet från 1930-talet.

Detta decennium i vår nutidshistoria får nog i jämförelse anses som den svåraste tid vi har genomlevt. Även jag och min familj drabbades svårt då en blindtarms- och därpå följande bukhinneinflammation ändade min fars liv.

Att som barn tvingas bli fullvuxen utan övergångstid var inte lätt, men jag blev som tonåring utan erfarenhet anställd som kombinerad dräng, piga och kogubbe på en bondgård i norra Ångermanland. Jag blev då medlem i en underbar familj tillsammans med fjorton kor, två hästar, ett föl och övriga husdjur.

Va då, familjemedlem?

Joo då, läs om meningen, den är rätt formulerad. Det var då jag fick flera bevis på dagens motsats. Gården hade en tämligen nybyggd ladugård, och det första som överraskade mig var att det fanns tunna trådgardiner över alla fönster inne i ladugården. Golven var renskurade, och till och med korna var tvättade och blanka i hårremmen. De var klippta på låren och ner mot ljumskvecket, och inte en enda lortkocka fanns kvar efter den dagliga hudvårdande ryktningen.

Min företrädare på mjölkpallen hade lämnat sitt revir i detta skick innan hon, för det var en hon, gifte sej och själv blev bondmora på en annan gård.

Hennes dagliga omsorg om djuren skulle nu till mycket annat bli min lott.

Jag, som aldrig tagit i en kospene förr, fick nu sätta mig på mjölkpallen och lära mig handmjölka. Detta måste ju till då vi saknade mjölkmaskin. Mitt mål var självklart att bli en duglig och accepterad ko-gubbe, dräng och piga. Det tog fjorton dagar inklusive all träningsverk på nätterna innan jag lyckades visa att jag klarade av det helt på egen hand.

Jag kom till gården och familjen på hösten, och en dag i december skulle jag och husmor baka tunnbröd i bagarstugan. Grädda tunnbröd kunde jag redan, trots min ungdom, och nu kom åter en stor positiv överraskning. När den sista degklicken var upplagd på bakbordet och degtråget renskrapat, sa husmor överraskande:

- Av degen vi har kvar nu ska vi baka julbröd åt alla våra djur. Det brukar vi alltid göra till varje jul. Jag ska knåda in ett par tre nävar grovsalt i degen som är kvar, för dom sista kakorna ska djuren få smaka på julaftonskvällen.

Jag hade redan varit med om så många kärleksgärningar gentemot våra husdjur på gården, så det här förvånade mig inte så mycket. Vi bakade tallriksstora tjocka kakor av degen, och när julaftonen var inne och alla

sysslor var undanstökade för dagen, och vi själva ätit julgröten, gick hela familjen ut till ladugården och stallet och delade ut en bit bröd till alla kor och ungdjur, inklusive hästarna och fölet i stallet.

Efter att jag nu berättat det här, och som ni förstår, har mycket mera i mitt minne som jag inte berättat om, är det väl inte underligt att både jag och gårdens djur med fog räknade oss som familjemedlemmar. Efter tre år i den "stora" familjekretsen blev min nästa anhalt i livet lantbruksskola och specialstudier på Veterinärhögskolan i Frescati och Handelshögskolan.

Som slutprodukt blev jag som man skämtsamt sa: "vetenskapligt utbildad kogubbe".

Efter många av livets kompletterande erfarenheter får jag nu med glädje och tacksamhet avsluta mitt aktiva liv som författare och skriftställare och låta andra få del av mina minnen. Kontrasterna är verkligen stora från det som hände på 1930-talet inte minst inom djurvården och det som media med rätta visar upp idag. Om någon trots detta vill kalla det här nedtecknade för nostalgi eller lite udda, så kör för det, men jag önskar lite av den tidens djurhållning tillbaka för djurens och min egen sinnesfrids skull.